

Prokuratūras darbības attīstības koncepcija

Armīna Meistera redzējums par prokuratūras turpmāko darbību un attīstību, stratēģiskiem mērķiem, Latvijas Republikas Prokuratūras starptautisko integrāciju un sadarbību.

Prokuratūras darbības stratēģijā 2022. – 2027.gadam noteiktas prokuratūras darbības prioritātes, mērķi un sasniedzamie rezultāti. Prokuratūras darbība pašlaik pakārtota stratēģijā nosprausto mērķu īstenošanai, paredzot plašu pasākumu kopumu prokuratūras funkciju kvalitātes celšanai, prokuratūras pārvaldības un komunikācijas uzlabošanai, prokuroru un darbinieku prasmju attīstībai. Stratēģijai ir nozīmīga loma iestādes darba plānošanā, vienlaikus, tiecoties pēc mērķu sasniegšanas, kā primāra jākācentē prokuroru un darbinieku labbūtība, izaugsme un lojalitāte. Profesionāli sagatavots, motivēts un patstāvīgs prokurors, kura rīcībā ir efektīvi instrumenti un kvalificēts atbalsta personāls, spēs sasniegt jebkuru iestādei noteikto stratēģisko mērķi.

Pastāvošo situāciju prokuratūrā raksturo personāla krīze un profesionālā izdegšana. Prokuratūras darbība nav organizēta strukturēti un tā nav virzīta vienota mērķa sasniegšanai, savukārt personāla resurss nereti tiek iztērēts bezmērķīgi un sasniegtais rezultāts nesniedz cilvēcisku gandarījumu. Krīzes situācijas risināšanai un prokuratūras normālai darbībai svarīgākais uzdevums ir stiprināt personāla noturību, veidojot drošu un motivējošu darba vidi, kurā prokurora un darbinieka profesionālā darbība tiek jēgpilni novērtēta un ir radītas iespējas profesionālai izaugsmei atbilstoši katra individuālām prasmēm un pieredzei.

Lai izpildītu šo virsuzdevumu un nodrošinātu prokuratūras darbības stabilitāti, kā arī panāktu prokuratūras attīstību atbilstoši mūsdienu tendencēm un starptautiskajiem standartiem, prokuratūras darbība tuvākajā nākotnē organizējama šādos prioritārajos virzienos.

I Prokuratūras pamatvērtības

Neatkarība, profesionalitāte, godīgums, vienotība – četras pamatvērtības, uz kurām balstās prokuratūras darbība un turpmākā attīstība.

- Neatkarība ir svarīgākais prokuratūras kā tiesu varas institūcijas funkcionēšanas priekšnosacījums. Neatkarīgas prokuratūras pastāvēšana ir fundamentāli svarīga.
- Profesionalitāte ir prokuratūras kompetences mēraukla, kas apliecina prokuratūras darbības efektivitāti un tās funkciju izpildes kvalitāti.
- Godīgums ir uzticības garants, kas dots sabiedrībai, zvērot nesavtīgi strādāt tās labā, un savā darbībā stingri ievērot likumu.
- Vienotība nozīmē, ka prokuratūra funkcionē kā vienota sistēma, kurā katrs tās dalībnieks apzinās savu piederību iestādei, savstarpēji veido konstruktīvu un cieņpilnu sadarbību kopēja mērķa sasniegšanai.

Prokuratūras kā iestādes un katra prokurora uzdevums ir atbildīgi un pašai izlēmt, lai nodrošinātu stipras un augsti profesionālas prokuratūras pastāvēšanu, celtu iestādes prestižu, vairotu sabiedrības uzticēšanos prokuratūrai un panāktu tās vērtību stingru un precīzu ievērošanu prokuratūras darbībā.

II Efektīva pārvaldība un konstruktīva sadarbība

Prokuratūras, tāpat kā jebkuras citas valsts institūcijas, veiksmīgas darbības priekšnoteikums ir iestādes darba efektīva vadīšana. Prokuratūrai noteikto funkciju izpilde jāorganizē tādā līmenī, lai izveidotu strukturētu darba procesu, kurā katram prokuroram un prokuratūras darbiniekam būtu skaidri definēta viņa kompetence un personāls tiktu rosināts kvalitatīvi veikt profesionālos pienākumus.

Efektīvas pārvaldības nodrošināšanai prokuratūras vadības process būtu jāattīsta šādās darbības jomās:

- Prokuratūras vadības un darba organizācijas principu pilnveidošana, akcentējot, drosmi, vienotību un atbildību kā garantu iestādes sekmīgai darbībai un attīstībai.
- Prokuratūras darbības virziena maiņa no darbības kā procesa uz darbību, kas vērsta uz rezultātu.
- Darbības prioritāšu skaidra definēšana un efektīvas to izpildes sistēmas radīšana.
- Birokrātisku funkciju izskaušana iestādes darba procesā.
- Prokuratūras iekšējo normatīvo aktu sistēmas sakārtošana.
- Efektīva risinājuma izstrāde vienotas prakses veidošanai.
- Ģenerālprokurora padomes kompetences stiprināšana.
- Iestādes disciplinārās prakses izkopšana.
- Statistiskās informācijas uzskaites sistēmas un prokuroru darba efektivitātes kritēriju koriģēšana un noslodzes izlīdzināšana.
- Informācijas apmaiņas sistēmas uzlabošana, lai sekmētu aktuālas informācijas strukturētu un ātru apriti prokuratūrā.
- Mūsdienīgas un optimālas lietvedības sistēmas izveide.

Lai prokuratūra varētu sekmīgi īstenot tai uzticētās funkcijas, svarīgi veidot konstruktīvu sadarbību ar citām valsts institūcijām un sabiedrību. Prokuratūrai kā iestādei un prokuroriem kā amatpersonām ir jāklūst atvērtākiem sadarbībai un aktīvāk jāiesaistās komunikācijā ar sabiedrību.

Prokuratūras darbības stiprināšanai svarīgi turpināt pilnveidot šādu sadarbības modeli:

- Cienpilns dialogs ar valsts augstākajām amatpersonām, tiesu, izmeklēšanas iestādēm, valsts drošības iestādēm, risinot stratēģiski svarīgus valsts drošības un prokuratūras darbības jautājumus.
- Ģenerālprokurora koordinējošā loma starpinstitūciju sadarbībā ar tiesu un izmeklēšanas iestādēm, tiecoties uz darba efektivitātes paaugstināšanu ne vien prokuratūrā, bet iestādēm noteikto funkciju izpildē kopumā.

- Prokuratūras kompetenta līdzdarbība tiesību jaunrades procesā, sniedzot argumentētu viedokli par normatīvo aktu projektiem, kas tieši skar prokuratūras darbību un tai uzdoto funkciju izpildi.
- Prokuratūrā notiekošo procesu un prokuroru pieņemto lēmumu prasmīga skaidrošana sabiedrībai, veidojot efektīgu komunikāciju ar masu medijiem un sabiedrību.

Līdz ar šādu pārvaldības un sadarbības modeļa pamatideju iedzīvināšanu tiks radīts stabils pamats prokuratūras vienotai, racionāli organizētai un augsti profesionālai darbībai, kurā tiek ievēroti labas pārvaldības un atklātības principi.

III Tālredzīga personāla vadība un prokuroru izaugsme

Pilnvērtīgi sagatavotu un zinošu juristu piesaiste darbam prokurora amatā ir galvenais priekšnosacījums sekmīgai prokuroru pēctecībai un prokuratūras darba nepārtrauktības nodrošināšanai. Tik pat svarīga ir strādājošo prokuroru profesionālo prasmju attīstīšana un prokuroru motivācija celt profesionālo kvalifikāciju.

Personāla atlases attīstībai un kvalifikācijas celšanai nepieciešami šādi pilnveidojumi:

- Prokuratūras pilnvērtīga iesaiste Tieslietu akadēmijas īstenotajā prokuroru un prokuratūras darbinieku apmācībā.
- Prokurora amata kandidātu atlases, stažēšanās un kvalifikācijas pārbaudes kritēriju un kārtības pārskatīšana.
- Prokuroru atlase un kvalificēta sagatavošana prokurora amata kandidātu stažēšanās vadīšanai.
- Mentora institūta ieviešana profesionāla atbalsta sniegšanai prokurora karjeras sākumposmā.
- Prokurora profesionālā standarta definēšana, paredzot konkrētus sasniedzamos darba rezultātus, kas ļauj objektīvi noteikt katra prokurora darba slodzi un efektivitāti.
- Efektīva prokuroru profesionālās darbības novērtēšanas modeļa ieviešana.
- Prokurora karjeras izaugsmes iespējas atbilstoši profesionālajam briedumam, zināšanām un prasmēm.
- Prokuroru atlase, sagatavošana un motivēšana darbam specializētajās prokuratūrās.
- Prokuroru atalgojuma izteiktāka diferencēšana starp dažāda līmeņa un kompetenču struktūrvienību prokuroru amatiem, vairojot personālā motivāciju izaugsmei.

Norādīto pamatideju ieviešana prokuratūrā ilgtermiņā veicinās spēcīgu un zinošu juristu sagatavošanu darbam prokurora amatā, motivēs prokurorus attīstīt profesionalitāti, vienlaikus garantējot spējīgāko un kompetentāko prokuroru iesaisti sarežģītu darba uzdevumu risināšanā.

IV Prokuratūras resursu optimāla izmantošana

Prokuratūras resursi ir jāizlieto maksimāli jēgpilni un mērķtiecīgi. Svarīgi ir izmantot katra prokurora potenciālu, lai prokuratūras darbība būtu maksimāli efektīva. Prokuroru darbs primāri jākoncentrē noziegumu un citu likumpārkāpumu, kuriem ir paaugstināts kaitīgums, apkarošanai. Šī uzdevuma īstenošanai piedāvāju šādu risinājumu:

- Virsprokuroru un viņu vietnieku kompetences paplašināšana Kriminālprocesa likumā noteikto pilnvaru īstenošanā.
- Amatā augstāka prokurora institūta un procesuālās hierarhijas pārskatīšana, lai panāktu augstu kvalificētu prokuroru lietderīgu iesaisti juridiski sarežģītu un apjomīgu kriminālprocesa izmeklēšanā.
- Katra prokurora iesaiste prokuratūras funkciju īstenošanā kriminālprocesā.
- Prokurora individuālās atbildības par amata pienākumu izpildi stiprināšana.
- Vienota prokuroru specializācijas modeļa uzturēšana.
- Prokuroru sevišķi atbildīga iesaiste kriminālprocesos par šādām noziedzīgu nodarījumu kategorijām:
 - Noziedzīgi nodarījumi, kas saistīti ar valsts drošības apdraudējumu.
 - Noziedzīgi nodarījumi, kurus izdarījušas valsts amatpersonas, un pret valsts amatpersonām vērsti noziedzīgi nodarījumi.
 - Naida noziegumi.
 - Noziedzīgi nodarījumi, kam raksturīgas organizētās noziedzības pazīmes.
 - Noziedzīgi nodarījumi, kas būtiski apdraud valsts tautsaimniecības intereses.
 - Vardarbīgi noziedzīgi nodarījumi pret nepilngadīgajiem un sievietēm.
 - Noziedzīgi nodarījumi, kas izsaukuši izteiktu sabiedrisku rezonansi.

Atkarībā no noziedzības tendencēm, likumsakarīga ir prokuratūras prioritāšu pārskatīšana un adekvāta reakcija uz īpaši aktuālu noziedzīgu nodarījumu apkarošanu.

Personu un valsts tiesību aizsardzības jomā prokuratūras darbs jāorganizē proaktīvi, reaģējot uz iespējamu likumpārkāpumu un pilnvērtīgi izmantojot Prokuratūras likumā noteiktās prokurora pārbaudes pilnvaras, it sevišķi situācijā, kad ir būtiski aizskartas valsts, pašvaldības, sabiedrības vai atsevišķu indivīdu intereses.

Operatīvās darbības uzraudzības funkcijas izpildē īpaša uzmanība veltāma operatīvās darbības pasākumu tiesiskuma sistemātiskai pārbaudei un valsts drošības iestāžu darbības efektivitātes kontrolei, kā arī kompetentu ieteikumu izstrādei to veikspējas uzlabošanai.

V Valsts drošības aizsardzība kā prokuratūras pamatzdevums

Ģeopolitiskā situācija pasaulē, kā arī atsevišķu sabiedrības grupu un indivīdu pretvalstiskas aktivitātes, prasa prokuratūras mobilizāciju valsts drošības interešu

aizsardzībai. Šī valstiski svarīgā uzdevuma izpildei saredzu šādu darba organizācijas modeli:

- Centralizētas un augsti profesionālas struktūrvienības, kas veic prokurora funkcijas kriminālprocesos par noziedzīgiem nodarījumiem pret valsts drošību, izveidošana.
- Vienotas sadarbības platformas izveide ar valsts drošības iestādēm un izmeklēšanas iestādēm, ar mērķi pastāvīgi monitorēt ar valsts drošību saistītos procesus un adekvāti reaģēt uz notikumiem, kas rada valsts drošības apdraudējumu.
- Prokurora - procesa virzītāja izmeklēšanas stadijā noteikšana, ar mērķi veikt kvalitatīvu izmeklēšanu, lai noskaidrotu vainīgo personu un iegūtu pierādījumus, kas dod pamatu personas kriminālvajāšanai.

Piedāvātais darba organizācijas modelis ļautu koncentrēt prokuratūras spēku noziedzīgu nodarījumu pret valsts drošību mērķtiecīgai apkarošanai.

VI Prokuratūras atbildība par pirmstiesas izmeklēšanas kvalitatīvu norisi

Noziedzības neatlaidīga un stratēģiska apkarošana ir prokuratūras valstiski nozīmīgākais uzdevums. Līdz šim sasniegtie darba rezultāti novērtējami atzinīgi, tomēr prokuratūrai jāturpina mērķtiecīgi strādāt, lai optimizētu pirmstiesas izmeklēšanas norisi.

Lai sasniegtu maksimālu efektu noziegumu apkarošanas jomā, bez jau iesāktu pasākumu īstenošanas, svarīgi būtu attīstīt darbību šādos galvenajos virzienos:

- Sadarbības ar izmeklēšanas iestādēm stiprināšana, par kopīgu mērķi izvirzot pirmstiesas izmeklēšanas kvalitātes uzlabošanu.
- Efektīva izmeklēšanas uzraudzības mehānisma izstrāde un ieviešana, kas orientēta uz prokurora nekavējošu un pastāvīgu iesaisti izmeklēšanā un procesuālo pilnvaru kvalitatīvu izmantošanu, lai ar savu darbību sekmētu kriminālprocesa mērķtiecīgu norisi.
- Izmeklēšanas grupas izveidošanas plašāka izmantošana apjomīgos un juridiski sarežģītos kriminālprocesos, tostarp izmantojot iespēju noteikt prokuroru par procesa virzītāju izmeklēšanas stadijā.
- Kriminālprocesa vienkāršošanas iespēju attīstīšana.
- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas, ar noziedzīgu nodarījumu radītā kaitējuma atlīdzināšanas, piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošanas juridiskajām personām kā noziedzības efektīvas apkarošanas rādītāju nemainīga aktualizēšana.
- No noziedzīga nodarījuma cietušās personas interešu pilnvērtīga aizsardzība kriminālprocesā.

Prokuratūras atbildības akcentēšana un pastāvīga kvalitātes nodrošināšana procesuālo pilnvaru izpildē ir veids kā uzlabot prokuroru sniegumu pirmstiesas izmeklēšanas uzraudzībā un veikšanā.

VII Prokurora efektīva darbība kriminālvajāšanā un valsts apsūdzības uzturēšanā

Ilgstoši iztiesāšanā esošo lietu izvērtējums dod pamatu atzīt, ka viens no iztiesāšanas ilgumu negatīvi ietekmējošiem faktoriem ir apsūdzības un pierādījumu, uz kuriem tā balstīta, kvalitāte. Tiesai nodotai lietai ir jābūt kvalitatīvai, bet prokurora dalībai tiesas procesā – rūpīgi sagatavotai, aktīvai un kompetentai.

Valsts apsūdzības uzturēšanas funkcijas pilnveidei aktualizēju šādu pieeju:

- Kvalitatīva pierādījumu izvērtēšana un kvalitatīvas apsūdzības sagatavošana pirmstiesas procesā.
- Apjomīgu kriminālprocesu sadalīšana pirmstiesas procesā, lai vienkāršotu un paātrinātu krimināllietu iztiesāšanu.
- Prokurora atbildīga un tālredzīga rīcība tiesā izmantojamo pierādījumu atlasē un kvalitatīvas lietas sagatavošanā nodošanai iztiesāšanai.
- Inovācijas prokurora debašu runas kvalitātes uzlabošanai, izmantojot pierādījumu vizualizēšanas efektu.
- Prokurora protesta kā pārsūdzības instrumenta jēgpilna izmantošana.

Prokuroru atbildīga attieksme pirmstiesas procesā iegūto pierādījumu izvērtēšanā un izmantošanā tiesā ir būtisks priekšnosacījums juridiski sarežģītu un apjomīgu krimināllietu ātrākai iztiesāšanai.

VIII Kvalificēts atbalsta personāls

Prokuratūras Administratīvā direktora dienests nodrošina prokuratūras finansiālo un saimniecisko darbību, kā arī sniedz tehnisku, organizatorisku un juridisku atbalstu prokuratūras darbības nodrošināšanai.

Prokuroru atbalsta personālam būtu jānodrošina prokuroru atslogošana no mazāk kvalificēta un tehniska darba veikšanas. Prokuroru vairākuma viedoklis apliecina, ka prokurori nozīmīgu darba laika daļu velta lietvedības kārtīšanai, datu ievadei informatīvās sistēmās, organizatorisku funkciju izpildei, kam nav nepieciešamas prokurora profesionālās zināšanas un pieredze.

Raugoties prokuratūras attīstības virzienā un akcentējot ārvalstu sekmīgu pieredzi prokuroru atbalsta funkcijas īstenošanā, atzīstu par nepieciešamu pārskatīt prokuratūras darbinieku kapacitāti un kvalifikāciju, ar mērķi izveidot optimālu administratīvo modeli prokuratūras finansiālās un saimnieciskās darbības nodrošināšanai.

IX Starptautiskā integrācija un sadarbība

Mūsdienās arvien izplatītāka kļūst pārrobežu noziedzība, tāpēc likumsakarīgi, ka aktuālāka kļūst nepieciešamība prokuratūrai veidot ciešākas starpvalstu attiecības un efektīvu sadarbību ar ārvalstu kompetentajām institūcijām un starptautiskajām organizācijām. Starptautiskās saistības paver plašas iespējas sadarbībai, bet vienlaikus

izvirza arvien jaunus nosacījumus, kas prokuratūrai jāievēro un jāspēj racionāli izmantot tai uzdoto funkciju izpildē.

Lai pilnvērtīgi iekļautos starpvalstu kompetento institūciju saimē un panāktu progresu starptautiskajā sadarbībā, aktuāla ir prokuratūras kompetences pilnveidošana šādos galvenajos virzienos:

- Latvijai saistošo starptautisko institūciju rekomendāciju pilnvērtīga izpilde.
- Latvijas Republikas pārstāvības Eiropjustā stiprināšana, Eiropjusta atbalsta iespēju krimināltiesiskās sadarbības veicināšanai un koordinēšanai plašāka izmantošana, tostarp, pārrobežu smagu noziegumu izmeklēšanas un kriminālvajāšanas koordinēšanai, starptautiskās sadarbības paātrināšanai, apvienoto izmeklēšanas grupu izveidei un finansēšanai.
- Prokuratūras aktīva iesaiste Eiropas Savienības realizētajos projektos, kas saistīti ar digitālo iespēju plašāku izmantošanu izmeklēšanas un tiesvedības procesu paātrināšanai un efektīvizēšanai, jo īpaši, e-pierādījumu sistēmas īstenošanā, lai nodrošinātu pierādījumu elektronisku un drošu apmaiņu starp Eiropas Savienības dalībvalstīm.
- Eiropas deleģētā prokurora biroja Latvijā uzturēšana, deleģēto prokuroru atlase un viņu efektīvas darbības veicināšana.
- Prokuratūras pārstāvju pilnvērtīga dalība starptautiskās misijās un sadarbības organizācijās.
- Prokuroru profesionālās kvalifikācijas celšana, paplašinot zināšanas un iemaņas starptautiskajā krimināltiesiskajā sadarbībā, tostarp, par pieejamiem instrumentiem krimināltiesiskās sadarbības lūgumu izpildes paātrināšanai un veicināšanai.
- Starptautisko izglītības instrumentu, tostarp Eiropas Juridiskās tālākizglītības tīkla, piedāvāto iespēju aktīva izmantošana.

Prokuratūras atbildīgas nostājas un sadarbības interešu kompetenta prezentēšana ārvalstu sabiedrībā veicinās iestādes atpazīstamību, stiprinās starpvalstu saikni un sekmēs progresu starptautiskajā sadarbībā.

X Moderna darba vide

Prokuratūras darbības attīstība nav iedomājama bez mūsdienu standartam atbilstošas darba vides radīšanas. Prokuratūras prestižu un personāla darba kvalitāti būtiski ietekmē materiāli tehniskais nodrošinājums un informācijas tehnoloģiju politika iestādē.

Lai veidotu prokuratūras statusam atbilstošu infrastruktūru un uzlabotu prokuratūras personāla darba apstākļus, būtu jāattīsta šādas galvenās ieceres:

- Prokuratūras informācijas sistēmas darbības pilnveidošana, lai padarītu to maksimāli ērtu lietotājiem un tā atvieglotu pārvaldības procesu īstenošanu.
- Prokuratūras atbildīga dalība e-lietas kvalitatīva risinājuma īstenošanā.

- Prokurora amata pienākumu pildīšana attālināti, plašāk izmantojot iespēju piedalīties tiesas sēdēs un procesuālajās darbībās, atrodoties savā darba vietā, ja tas nepazemina profesionālo pienākumu izpildes kvalitāti.
- Ģenerālprokuratūras ēkas konceptuālais risinājums, ievērojot ēkas tehnisko stāvokli un nepieciešamību veikt tās kapitālo remontu.
- Rīgas tiesas apgabala darbības teritorijas struktūrvienību izvietošana prokuratūras ēkā Aspazijas bulvārī 7, Rīgā.
- Prokuratūras personāla atklāta iesaiste komfortablas darba vides veidošanas procesā, lai radītu personāla vēlmēm un prokuratūras iespējām atbilstošus darba apstākļus.

Moderni aprīkota un ērta darba vieta, kas ļauj izmantot mūsdienu prasībām atbilstošas tehnoloģijas, vairo personālā pozitīvas emocijas, vēlmi strādāt, ļaus paaugstināt darba efektivitāti un vienlaikus vairo prokuratūras kā tiesu varas institūcijas prestižu sabiedrībā.

Koncepcijā ietverti svarīgākie pasākumi, kuru īstenošanas nepieciešamība un lietderība balstīta atziņās un pieredzē, kuru koncepcijas autors ieguvis, ilggadēji pildot profesionālos pienākumus prokuratūrā. Katrs no piedāvātajiem uzlabojumiem ir jēgpilns, objektīvi pamatots un praktiski izpildāms.

Vienlaikus svarīgi apzināties, ka mūsdienu mainīgajā realitātē prokuratūras darbībai ir jābūt elastīgai. Prokuratūrai jāspēj operatīvi koriģēt darbības stratēģiju, lai adekvāti reaģētu uz likuma pārkāpumu un efektīvi izpildītu prokuratūrai noteiktās funkcijas, tādējādi nodrošinot pilnvērtīgu uzraudzību pār likumības ievērošanu.

28.08.2025.

Armīns Meisters

*Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu